

117. כלי רכב צבאיים חונים – טוקים, נגמ"שים, משאיות, ו"נ..."

אדם

ב לילה שבין ה-11 וה-12 באפריל 1988, ובלילה שלאחר-מכן, קרה רכב חסרת-קורים במחנה של צה"ל. בשני לילות אלה רשם אדם אחד על 117 כלי-רכב צבאיים חונים – טנקים, נגמ"שים, משאיות, נ"נ (קומאנדוקארים) ומלגזות, את הכתובת: "חילי צה"ל! סרבו להיות כובשים ומדכאים! סרבו לשרת בשטחים הכבושים!"

באותם הלילות הודבקו על עמודי-חשמל, שלטי-הכוונה וקירות מיכנים במחנה מדבקות הנושאות את הכתובת "די לכיבוש!" העיקבות הובילו לחילי-מילואים בשם אדם קלר (32), גרזש, אב לילד בן 4.

את אדם קלר היכרתי בראשונה לפני כ-20 שנה בחוג-הנוער של תנועת העולם הזה – כוח חדש, שהתכוננה אז למערכת-הבחירות השניה שלה לכנסת.

זה היה אחרי מלחמת ששת-הימים. בוועידת-התנועה הצגתי את הרגל הפלסטיני לצד רגל ישראל. הוועידה קיבלה את התוכנית להקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל.

אדם קלר היה אז נער בן 14, שבלט מאוד בתוכניתו המיוחדת. ממושקף, שקוע בספרים, מרחק מאנשים אחרים, מסור באופן מוחלט לדברים שהם אמין בהם.

יתכן שקוראים רבים ראו אותו במרוצת השנים כרחוב, מבלי לדעת מי הוא, מפני שהיתה לו צורה מיוחדת משלו ללכת כרחוב. זה נראה כך: אדם היה פוסע לאיטו, כשהוא שקוע בקריאת ספר. בהגיעו לפינת-רחוב מרומזת היה עוצר מתחת לאור האדום, כשדרכו היתה נחסמת על-ידי הולכי-רגל אחרים, והיה ממשיך וקורא. כך היה עומד וקורא, כאשר אורות הרמזור היו מתחלפים שוב ושוב, מירוק לאדום ומאדום לירוק, עד שהולכי-רגל אחרים היו רוחפים אותו קדימה. אז היה ממשיך, כשהוא פוסע וקורא, עד לרמזור הבא, וכך הלאה. קל היה לזהות אותו.

מעטים שגשו את אדם קלר ליד הרמזורים של תל-אביב. אך כמעט כל תושבי ישראל הכירו את אדם קלר, מבלי לדעת זאת, בדרך אחרת.

אדם הוא מלך הגראפיטי. גראפיטי – גראפיטי בלשון רבים – פירושו באיטלקית ציור או כתובת הנשרטים בקיר, כמו בפומפאיאה, למשל. כימינו קיבלה המילה משמעות אקטואלית יותר, ופירושה כתובות-קיר מכל הסוגים המצויירים בידי אלמונים במקומות כמו תחנות-תחתית, תאי-סלפון ושרותים ציבוריים.

אין איש בישראל שלא ראה במשך השנים כתובות-קיר בנוסח "די לכיבוש", "שחחרו סרכני השרות" ועשרות נושאים אחרים, הנוגעים למאבקים על שלום וצדק.

אדם לא צייר את כל הכתובות האלה. בהחלט לא. אבל הוא צייר בלי ספק את רובן. מאות. אולי אלפים.

אלף חיליים שבירדהם כלי-קטל אינם יעילים כמו אדם (קלר) אחד, כשבירדו מבשיריה-זהה. בדרך זו הטביע אדם את חותמו על מדינת-ישראל. תאי-סלפון, גשרים וקירות נושאים את טביעת אישיותו.

(בכירתו וגיליתי שאדם אינו אחראי לשני הגראפיטי החביבים עלי ביותר. אחד כרחוב אחר-העם בתל-אביב האומר "ישוחרר מנחם בגין" ואחר בטלילת האומר "שמיר רק כסלטי") בשאדם נסע לזמק-מה לפאריס ולהולנד, כדי לפעול שם למען קבוצת-שלום, נערכה – כך אומרים – חגיגה בכמה מחלקות של עיריית תל-אביב.

ל דבר בחומר על מעשים אלה, אך הם רציניים מאוד. מאז שהיכרתי את אדם קלר, לא השתתפתי אף בהסגנה אחת של אירגון-שלום כלשהו, שבה לא מצאתי אותו.

הוא ופושט לגמרי מן הקנאות והקינאה, המציינות קבוצות שלום ואי-שלום כה רבים. כאשר מישוה קרא להפגנה למען מטרה צודקת, אדם הלך לשם, כתב את הסיסמות, נשא בעצמו אחת מהן, ולא-אחת גם קיבל מכות. איכשהו, כאשר שוטרים או בריונים ימניים חיפשו בהפגנה קורבן כדי להחטיף לו, מצאו תמיד את אדם. ראיתי אותו חנוך פעמים רבות.

הוא הלך להפגנות, "שלום עכשיו" ולהפגנות "די לכיבוש". להפגנות "יש גבול" ולהפגנות של "אמי הוט נגד שתיקה". להפגנות של קומוניסטים ושל אנטי-קומוניסטים. של ציונים ולא-ציונים.

כאשר היה נערך משאומתן בין גופים יריבים על פעולה משותפת, היה אדם קלר נוכח במקום ומייצג את שניהם. על מיובח פעילותו הקריב גם את הקאריירה האקדמית המבטיחה שוב ושוב. הוא היה שוב ושוב את לימודיו בהיסטוריה. זה עתה עמד להגיש את הבחינות האחרונות להשגת תואר ב"א, אף שכבר עבר חלק מהדרך לתואר מ"א.

ובן שפגשתי את אדם קלר בהפגנה הראשונה נגד מלחמת-הלבנון, שנערכה בכיכר מלכיים-ישראל מטעם קבוצת "די" ביום השבת השלישי של המלחמה, ב-26 ביוני 1982.

האישים: "מרי, לפי סעיף 48 לחוק השיפוט הצבאי... בניגוד למישטר ולמישמעת ולסדר הטוב בצבא, תוך שהוא מתברר במעשהו זה לעורר ולהפגין התנגדות ומחאה נגד הוראות המחייבות בצבא או נגד דין כלשהו." (אגב, "מרי" היה שמה של רשימתנו, שלמענה פעל אדם קלר בבחירות 1973.)

וכן: תעמולה הפוגעת במישטר הצבא או במישמעת הצבא לפי סעיף 53 לחוק השיפוט הצבאי... פירסם והפיץ בכתב חומר תעמולה שהבאתו לידעת חייל עלולה להשפיע בדרך הפוגעת במישטר הצבאי או המערערת את המישמעת בצבא. הנאשם הודה בשני אישומים אלה במיסגרת של עיסקת-טיעון. לפני כן מסר לחוקרים הודאות מסודרות, שבהן הודה במעשיו.

מהלך המישפט ציטט התובע קטעים מתוך העדות שמסר אדם קלר לחוקריו.

בין השאר אמר שעשה מה שעשה, מתוך אמונה עמוקה כי התפקיד שממלא צה"ל בשטחים הכבושים, מעשיו הדיכוי והקטל נגד האוכלוסיה הפלסטינית, מהווים בגידה ביטורו בצבא הגנה לישראל, ואם תסביתו לצבא כי בוש לישראל.

כאשר שמעתי בחששות שמזונה פלסטינים גורשו ללבנון, ושנגר 12 נוספים הוצאו צווי-גירוש, החליט לכצע את המעשה. גירוש זה, הנוגד את החוק הבינלאומי, הופך את ממשלת ישראל לממשלה פושעת.

לנוכח מצב זה חשתי – ועודני חש – כי להמשיך ולתפקד גם ככורג קטן במכונה – כשוסף כלים במיטבח – יהפוך אותי לשותף לפשע.

"החלטתי לכתוב במיוחד על טנקים וזלדות, כמי עשה סימלי המבטא את העיקרון שעוצמתו של צה"ל צריכה לשמש לצורך הגנה ומילחמה צודקת בלבד, ולא לכיבוש עם אחר. לכן טיפסתי על הטנקים וציירתי את הסיסמות על קני התותחים."

ניגורו של קלר, עורר-הדיון יוסי כר, טען בנאום נרגש כי הנאשם פעל מפני שהרגיש שאינו יכול יותר. המצב בשטחים הכבושים גרם לו, לסיציון בנישית מתו, לדחף שלא ניתן לשליטה לעשות משהו נגד העוול.

הנאשם, כך קבע, הוא אדם מצפוני במיוחד. הוא מתנגד גם לריסוס נגד חרקים, מתוך אמונה שאסור להשמיר רכב חי. בימי שרותו בצבא טיפל ב-23 כלבים עוובים. לאור המאורעות, הנאשם, נקרע מבפנים, ולכן פעל כפי שפעל.

עיסקת-הטיעון הוסכם כי התביעה תדרוש מאסר של כמה חודשים. השופטים, בראשות המישפטן סגור-אלוף אהרון שליין, גזרו על רבי-טוראי אדם קלר שלושה חודשי מאסר בפועל, בניכוי הזמן שכבר ישבו; שישה חודשי מאסר-על-תנאי למשך שנתיים, קנס של 200 ש"ח והורדה לדרגת טוראי.

השופטים לקחו בחשבון את דבקתו המיוחדת של הנאשם באידיאלים שלו, אך קבעו כי "אין להתיר למחלוקת, הקיימת בעם, להיכנס למיסגרת הצבאית ושאינו להתיר הכנסת אלמנט של יובח פוליטי רגיש אל תוך הצבא."

העונש היה קלייחסית – אך עדיין כבר יותר מאשר עונשים של חיילים שצולמו כשהם מרסקים עצמות של תושבים פלסטיניים, וחיילים שקברו אנשים חיים מתחת לעפר.

אחרי גזר-הדין ביקש אדם קלר את רשות-הדיבור להערה אחת. בהודאתו דיבר כמה פעמים על "שטחים כבושים", וכך גם נקראו הדברים כבית-המישפט. אך במקום אחר ציטט אותו התובע כאילו דיבר על "שטחים מוחזקים". הנאשם ביקש לתקן את הפרוטוקול במקום זה, כדי שאינרם גם שם "שטחים כבושים". השופטים חיכו, ואיבית-הדין אמר: "אם זהו הדבר היחיד המסריר אותך, אתה כמצב טוב."

דוע הקדשתי עמוד זה לאדם קלר? מדוע זה חשוב? מדוע ראוי מישפט קטן זה לסיקור?

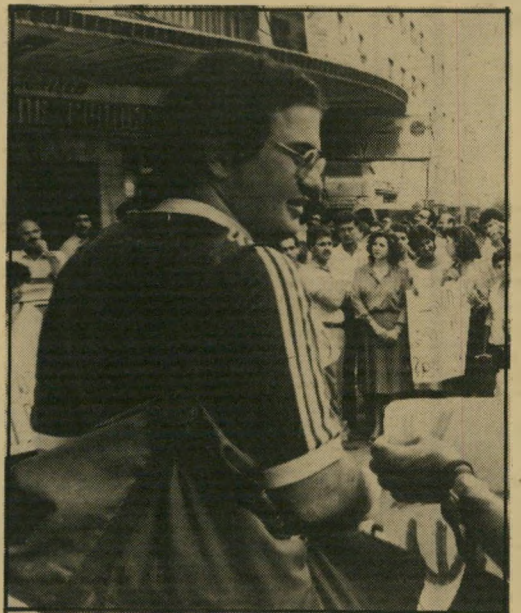
כימים האחרונים דברתי בארץ ובחול עשרות פעמים על המצב בשטחים הכבושים. בכל פעם אמרו בעלי-שחי שהם מופתעים מן הנימה האופטימית של דבריי, בעוד שכל הדוברים האחרים ממתנה-השלום הישראלי חוזים שחורות ומקרינים סביבם ייאוש.

התשובה היא: אדם קלר. אני אופטימי מפני שיש בישראל אנשים כמו אדם קלר. אני אופטימי מפני שיש בצה"ל חיילים כמו אדם קלר, ולוא גם כנאשמים.

עם שיש בו אנשים כמו אדם קלר – עתידו אינו קודר. יש בו היכולת לקום, להתנער, לשקם את עצמו. יש בו היכולת לסור מדרך הכיבוש והדיכוי, ולעלות על דרך הצדק, השלום והביטחון. כפי שאמר פעם נציב רומאי בירושלים: הנה אדם!

זאת היתה הפגנה היסטורית. היא סללה את הדרך להפגנות שבאו אחריה, כמו הפגנות שלום עכשו. היא היתה ההפגנה הראשונה בישראל שנערכה נגד מילחמה כשו עדיין בעיצומה. הפוליטיקאים הכניסו את ישראל למילחמה הזאת. אך לא הפוליטיקאים הוציאו אותה. הוציאו אותה מאות האלפים אשר מהו עליה, שהפגינו נגדה, כי הם שינו את דעת-הקהל. הפוליטיקאים הודנבו, כרגיל, אחרי הציבור.

ככל שהפגנות האלה מילא אדם קלר תפקיד חשוב. הוא הופיע ככל מיפגיה-הפעילים, של כל התנועות, דחה תמיד לפעולה. עמד אדם קלר במרכז. פעמיים סירב לשרת בלבנון, ופעמיים נבלא. כי מעולם לא הטיף לאחרים לעשות משהו מסוכן, מבלי לעשות זאת קודם כל בעצמו. ומעולם לא עשה מעשה, מבלי להיות מוכן לשלם את המחיר בעצמו.

קלר מפגין בירושלים: "נקרע מבפנים"

אם הצילה הנסיגה חיי חיילים – ואין ספק בכך – מגיע לאדם קלר חלק מן התודה על כך.

אשר נשלה אדם קלר לכלא הצבאי, דאגנו לו מאוד. הנה צעיר אינטלקטואלי, מנותק מוולתו, שקוע בספרים. איך יתקבל בחברתם של יושבי הכלא, אסירים ושוטרים צבאיים, רובם לאומניים קיצוניים, הנאים מסכיבה שונה לגמרי? להפתעתנו, התקבל אדם בידירות רבה. כנותו המוחלטת הר שימה את הכל. גם האנשים הפשוטים ביותר הבינו כה וכיכרו אותה.

היתה עוד סיבה לתופעה זו. אדם קלר לוחם בגזי ענות מכל הסוגים, ולמען הצדק בכל המישורים. יש אנשי-שלום, המוכנים לפעול רבה למען עשיית צדק במיגור הערבי, אך הם אדישים לגמרי לגבי המתרחש בעירות הפיתות. יש אנשים המוכנים לעלות על המיתרסים כדי להילחם בגזענות האנטי-ערבית, אך הנוקטים בעצמם עמדה גזענית מאוד כלפי יהודים מיוזרחים. לא אדם.

כשם שהוא מתעניין בגורלם של מדוכאים ומקופחים מסוג אחר, הוא מתעניין בקורבנות ההפלייה מכל הסוגים. הוא לוחם למען זכויות הנשים, זכויות היהודים המיוזרחים, זכויות החילוניים, זכויות המיעוט הערי בישראל, זכויות הפלסטינים.

הדפוקים בכלא הצבאי הרגישו בכך. אדם ישב והקשיב במשך שעות לסיפוריהם של עריקים, שנשטו את השרות כדי לעזור להורים זקנים, ולסיפוריהם של בני נוער-השוליים. גם בכלא, הכל כיכרד אותו. לא מפני שהוא חזק ואלים, אלא מפני שהוא בן וישר, ואיכפת לו מה קורה לזולתו.

הוא האיש שהועמד לדין צבאי בתיק מס' 64/88 בבית-הדין הצבאי המחוזי במחודשי-פוט מפח"ש.